
Клінічна психологія

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ (В.Д.

МЕНДЕЛЕВИЧ)

це наука, яка вивчає

- психологічні особливості людей, що страждають різними захворюваннями,
- методи і способи діагностики психічних відхилень, диференціації психічних феноменів і психопатологічних симптомів і синдромів,
- психологію взаємин пацієнта і медичного працівника,
- розробляє психопрофілактичні, психокорекційні і психотерапевтичні способи допомоги пацієнтам,
- а також досліджує теоретичні аспекти психосоматичних і соматопсихічних взаємовпливів.

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

(ШРАМЛЬ)

це використання знань, технік і методів основних психологічних спеціальностей, а також суміжних з ними дисциплін (глибинна психологія, соціологія і соціальна педагогіка) у широкому клінічному полі: від консультативних бюро й спеціалізованих виховних закладів до лікарень

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

(М.ПЕРРЕ І У.БАУМАН)

окрема психологічна дисципліна, предмет якої – психічні розлади (порушення) і психічні аспекти соматичних розладів/хвороб.

До неї автори відносять такі розділи: етіологія/аналіз умов виникнення розладів, класифікація, діагностика, епідеміологія, інтервенція (профілактика, психотерапія, реабілітація, охорона здоров'я, оцінка).

В.Д.Менделевич зазначає, що в сучасній психології терміни «клінічна» і «медична» психології, як правило, використовуються як синоніми. Однак існує традиція у медиків означати цю галузь знань «медичною психологією», а у психологів – «клінічною психологією».

М.Перре і У.Бауман, описуючи міждисциплінарні зв'язки клінічної психології, вказують на її зв'язок з медичною психологією, таким чином розділяючи ці поняття. Медичну психологію вони трактують як «використання знань і методів психології для вирішення медичних завдань», а її предмет як «емоції та поведінка у стані хвороби й усі форми попередження хвороби і профілактики», а також як «порушення пацієнта і взаєностосунки лікар/пацієнт».

ОБ'ЄКТ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

людина з труднощами адаптації та самореалізації, пов'язаними з її фізичними, соціальним та духовним станом.

***ПРЕДМЕТ* ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЛІНІЧНОГО ПСИХОЛОГА**

психічні процеси, стани, індивідуальні та міжособистісні особливості, соціально-психологічні феномени, які проявляються в різних галузях людської діяльності.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ КЛІНІЧНОГО ПСИХОЛОГА:

- діагностична,
- експертна,
- корекційна,
- профілактична,
- реабілітаційна,
- консультативна,
- науково-дослідницька та ін.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

- Психіка і свідомість вивчаються у єдності внутрішніх і зовнішніх процесів. Взаємозв'язок психіки і поведінки, свідомості і діяльності є об'єктом і засобом психологічного дослідження.
- Вирішення психофізичної проблеми стверджує єдність, але не тотожність психічного і фізичного.
- Методика психологічного дослідження має опиратися на соціально-історичний аналіз діяльності людини.
- Метою психологічного дослідження має бути розкриття специфічних психологічних закономірностей.
- Психологічні закономірності розкриваються у процесі розвитку.
- Включення принципів педагогічної роботи у експеримент по психологічному дослідженню дитини.
- Використання у методиці психологічного дослідження продуктів діяльності досліджуваного.

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ВКЛЮЧАЄ ТАКІ РОЗДІЛИ:

- психологія хворого,
- психологія лікувальної взаємодії,
- норма і патологія психічної діяльності,
- патопсихологія,
- психологія індивідуальних відмінностей,
- вікова клінічна психологія,
- сімейна клінічна психологія,
- психологія девіантної поведінки,
- психологічне консультування, психокорекція і психотерапія,
- неврозологія,
- психосоматична медицина,
- нейропсихологія.

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ:

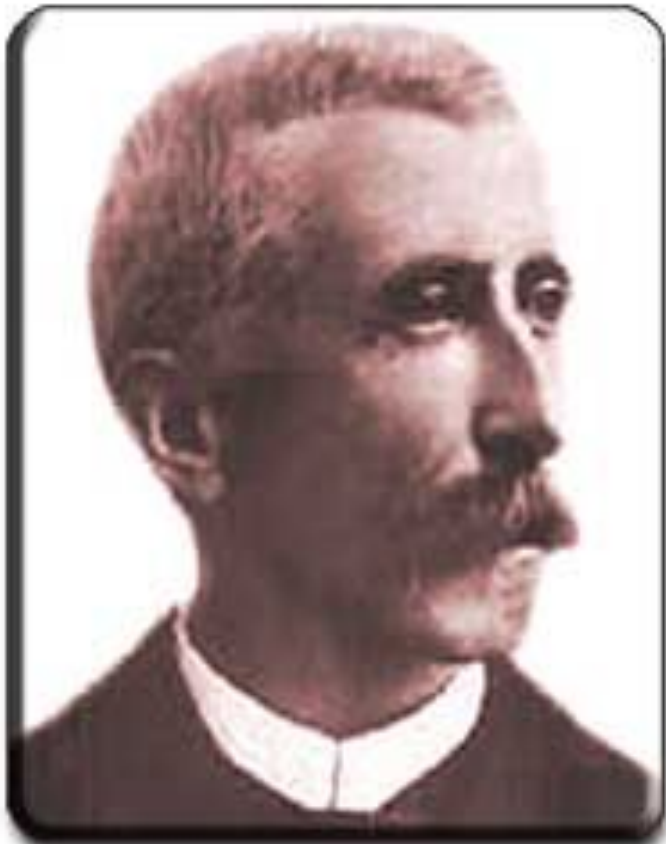
- мозок і психіка,
- психосоматичні і соматопсихічні співвідношення,
- співвідношення біологічного і соціального,
- проблема норми і патології,
- генетичне і набуте, середовищне і особистісно-середовищне,
- розвиток і розпад психіки,
- органічне і функціональне,
- свідоме і безсвідоме,
- адаптація і дезадаптація,
- дифіцитарне і пристосувальницьке.

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ МЕДИЧНІ ПОНЯТТЯ:

- етіологія
- патогенез
- саногенез
- СИМПТОМ
- синдром
- клінічний діагноз
- функціональний (багатомірний) діагноз

ТЕОДЮЛЬ РІБО

Представник французької наукової психіатричної школи. **Вважається ідеологом клінічної психології.**

Сформулював "закон зворотного розвитку" психічних функцій: їхнє згасання при хворобі йде шляхом, зворотним розвитку й росту, так що першими порушуються ті процеси, які формуються пізніше за інші – найбільш складні, довільні; останніми руйнуються нижчі функції та автоматизми.

Роботи Рібо носять красномовні назви: "Хвороби волі", "Хвороби пам'яті", "Хвороби особистості".

ЖАН-МАРТЕН ШАРКО

Французський лікар-психіатр, учитель Зигмунда Фрейда, фахівець з неврологічних хвороб, **основоположник нового вчення про психогенну природу істерії**. Провів велику кількість клінічних досліджень у галузі психіатрії з використанням гіпнозу як основного інструменту доказу своїх гіпотез. Засновник кафедри психіатрії у Парижському університеті. Член Парижської Академії наук (з 1863 року).

АЛЬФРЕД БІНЕ

Французький психолог-позитивіст.

Розробник першого у світі тесту для оцінки розумового розвитку людини.

Очолював лабораторію фізіологічної психології в Сорбонні, 1894 разом з Т. Рібо заснував «L'Année psychologique» («Щорічник психології»). Головним чином розробляв питання психології мислення. Автор багатьох методик психологічних досліджень. В 1905 році Біне разом з Б. Сімоном розробив систему тестів для вимірювання загальної розумової обдарованості дітей. Ці тести стали основою сучасних тестів для визначення коефіцієнту розумового

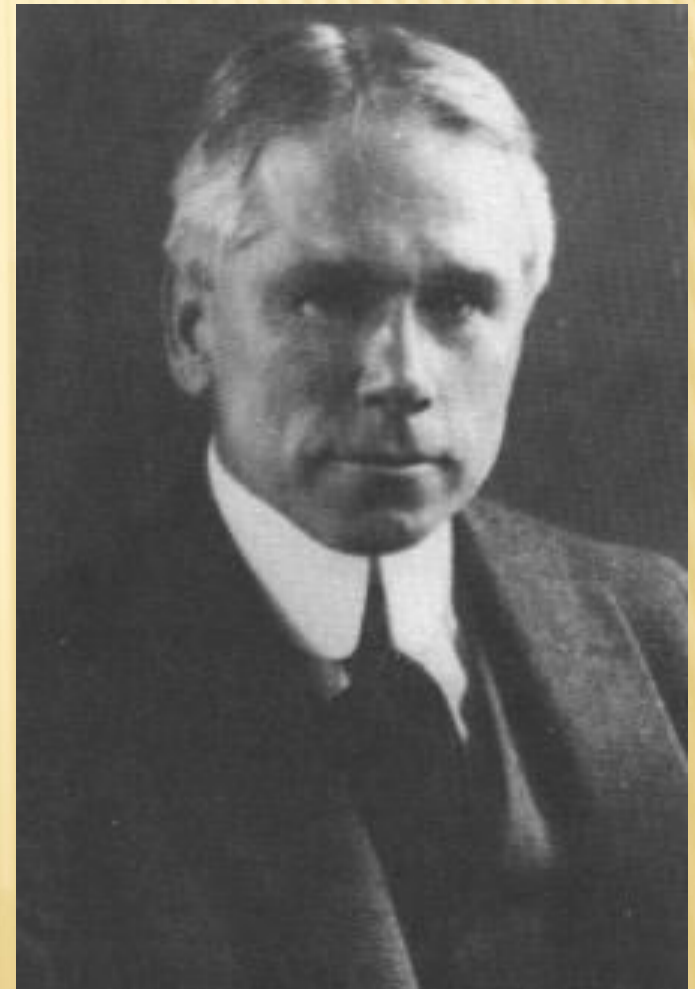

ЛАЙТНЕРТ УЇТМЕН

Американський психолог, учень Вундта.
У 1896 році заснував першу психологічну клініку при університеті Пенсільванії (США).

У **1907 році Уїтмен заснував журнал «The Psychological Clinic»**. Поняття «клінічна» він взяв із медицини, не розуміючи під цим ні медичну психологію, ні клініку у сенсі місця для психологічної діяльності, а маючи на увазі лише роботу з окремими конкретними випадками.

Уїтмен був одним з перших членів Американської психологічної асоціації.

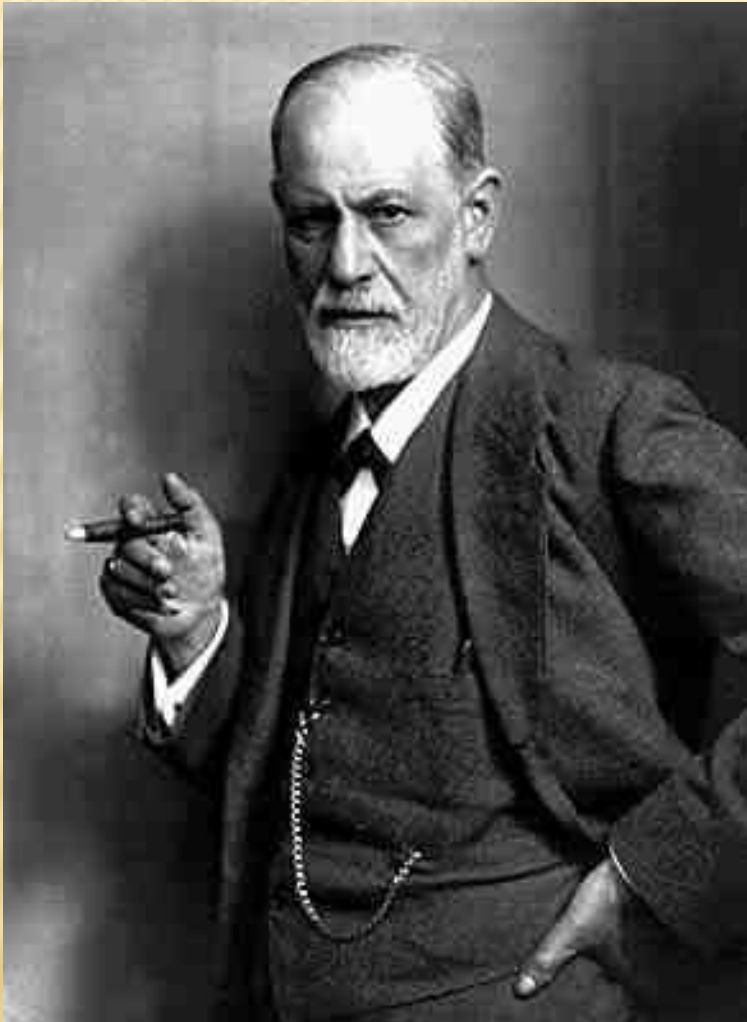
ЕМІЛЬ КРЕПЕЛІН

Німецький психіатр. Відомий як автор сучасної нозологічної концепції в психіатрії і класифікації психічних розладів. Першим створив концепцію «dementia praecox» — праобразу шизофренії; близьку до сучасної концепцію БАР і паранойї; здійснив великий внесок у розуміння вродженого слабоумства й істерії.

Крепеліну належить введення психологічного експерименту для вирішення діагностичних завдань й класифікації душевних хвороб.

ЗИГМУНД ФРЕЙД

Австрійський психолог і психіатр, який вивчав людське несвідоме. Він розвинув методика вільних асоціацій та тлумачення сновидінь, яку було покладено в основу психоаналізу, і сформулював одну з перших концепцій структури психіки, особистості.

Відкрив сферу психотерапії для

не-медиків і значно просунув уперед психологічну теорію виникнення психічних і не лише психічних розладів

ЕРНСТ КРЕЧМЕР

Німецький психіатр і психолог, професор Тюбінського Університету, директор неврологічних клінік у Мельбурні і Тюбінгу, почесний член багатьох наукових і медичних організацій, **творець типології темпераментів на основі особливостей статури.**

Його роботи неодноразово удостоювалися вищих міжнародних нагород. Широко відомий своєю класифікацією характерів, а також дослідженнями в галузі медичної психології і психотерапії.

П.І.КОВАЛЕВСЬКИЙ

Професор психіатрії
Харківського університету,
**автор однієї з перших на
російській мові праць по
патопсихології** ("Основи
механізму душевної
діяльності", Харків, 1885).
Багато працював над
перекладами на російську
мову праць французьких
психіатрів і видавав їх.

В.М.БЕХТЕРЄВ

Російський невропатолог,
психіатр і психолог, морфолог і
фізіолог нервової системи.

Організатор широких
експериментально-
психологічних досліджень
порушень психічної діяльності.

**У 1885 році відкрив другу в
Європі експериментально-
психологічну лабораторію в
Казані, а пізніше ряд
лабораторій у Санкт-
Петербурзі для дослідження
нервовохворих.**

М.М.ЛАНГЕ

Український та російський психолог німецького походження; професор філософії Одеського університету, засновник Вищих жіночих курсів у Одесі; **створив першу в Російській імперії лабораторію експериментальної психології**; праці з історії етики, дослідження уваги.

Фундаментальні праці:
«Психологічні студії»,
«Психологія»

ГЕОРГІЙ КОНИСЬКИЙ

Український письменник,
проповідник, церковний і
культурний діяч. Професор Києво-
Могилянської академії.

**Систематизував історичний огляд
вивчення душі**, завершуючи його
аналізом тогочасної психологічної
традиції поділу душі на
вегетативну, чуттєву і раціональну;
крім того він описував ще й душу
“бажальну” й “рухову”,
зазначаючи умовність, штучність
такого поділу.

НАУКОВІ ПСИХОЛОГІЧНІ ШКОЛИ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТОК ХХ СТ.

Київська

Г.І.Челпанов

І.А.Сікорський

С.А.Ананьїн

Одеська

І.М.Сєченов

І.І.Мечніков

М.М.Ланге

С.Л.Рубінштейн

Харківська

О.Р.Лурія

О.М.Леонтєв

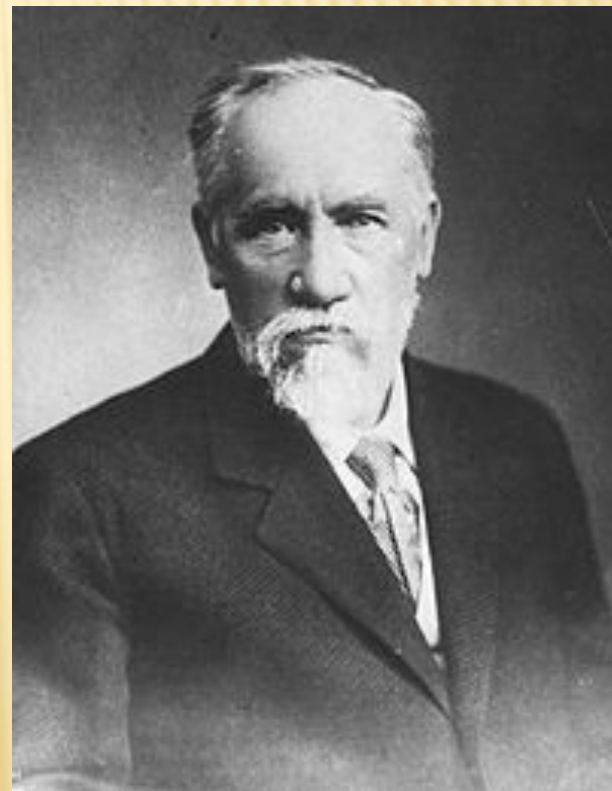
В.АП.Протопопов

О.В.Запорожець

І.А.СІКОРСЬКИЙ

Український психіатр, психолог (зокрема визначний у галузі дитячої психології), професор київського університету Св. Володимира та громадський діяч.

Іван Сікорський був редактором київського медичного журналу «Вопросы нервно-психической медицины» (1896 — 1905), засновником та головою низки наукових товариств. З його ініціативи засновано у Києві Лікарсько-Педагогічний Інститут для розумово-відсталих та нервових дітей. Сікорський автор понад 100 наукових праць, багатьох монографій і посібників, у тому числі близько 50 з загальної психології. Його монографія «О заикании» була перекладена на німецьку мову та зробила ім'я Сікорського відомим за кордоном. **Іван Сікорський перший у світовій науці почав застосовувати експеримент у вивченні дитячої психології** («Душа ребенка», 1901 та інші). Також досліджував психологічні аспекти суїциду.

НАСЛІДКИ ВІДКРИТОЇ КРИЗИ У ПСИХОЛОГІЇ

Створення нових напрямків у психології

Біхевіоризм (з 1913 р., Уотсон)

Гештальт-психологія (з 1912 р., Вертхаймер, Левін)

Глибинна психологія (Фрейд і послідовники)

НОВІ НАПРЯМКИ ПСИХОЛОГІЇ 2-Ї ПОЛ. ХХ СТ.

- Толмен
- Міллер
- Прібрам

Когнітивна
психологія

- Маслоу
- Олпорт
- Роджерс

Гуманістична
психологія